

Kommuneundersøkelse 2017

Universell utforming og kartlegging

**Barne-, ungdoms-
og familiedirektoratet**

02/2018

Postadresse

Postboks 2233
3103 Tønsberg

Besøksadresse

Stensberggaten 27
0170 Oslo

Sentralbord: 466 15 000

ISBN: 978-82-8286-333-9

Bestilling/nedlastning: bufetat.no/bestilling

Design: Tibe Reklamebyrå
Foto: Terje Skåre

Innhold

Kommuneundersøkelse 2017

1	Bakgrunn og metode.....	4
2	Om respondentene på undersøkelsen	5
2.1	Bakgrunn og erfaring	5
3	Kommunenes arbeid med universell utforming	7
3.1	Organisering	7
3.2	Fagbakgrunn og kompetanse	8
3.3	Universell utforming som tema i kommunen	10
3.4	Forankring av universell utforming i plan	12
3.5	Samarbeid om universell utforming	13
4	Tilgjengelighet i kommunale bygg	14
4.1	Tilgjengelighet i kommunal boligmasse.....	14
4.2	Universell utforming av skoler	15
5	Kommunenes arbeid med registrering og kartlegging	18
5.1	Plan for kartlegging.....	18
5.2	Kartlegging av bygg	20
5.3	Kartlegging av uteområder	21
5.4	Kartleggingsverktøy	22
5.5	Kartleggingspraksis	24
6	Oppsummering	26

1 Bakgrunn og metode

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har et overordnet fagansvar for universell utforming. Vi jobber blant annet for departementene, med kommunesektoren, fylkene og i samarbeid med andre statlige etater på fagområdene universell utforming og medvirkning.

En av oppgavene våre er å samle kunnskap, tall og statistikk innenfor universell utforming for å kunne vite status i samfunnet, men også for å se på utviklingen over tid. På bakgrunn av andre undersøkelser i kommunene, samt arbeid i kommunenettverk sammen med KS, har vi erfart at det er stor variasjon mellom kommunene i forhold til deres kompetanse om universell utforming. Vi har videre fått tilbakemelding om at det er behov for kunnskapsutvikling på fagområdet ute i kommunene og at kommunene ønsker status på feltet. Videre er det svært ulikt hvordan arbeidet med universell utforming er forankret i kommunene, og hvordan arbeidet organiseres og prioriteres. I tillegg anser vi kartlegging som en sentral metodikk for kommunene å skaffe seg oversikt over status for universell utforming. Vi ønsket å få tydeligere kunnskap om hvordan kartlegging av universell utforming foregår i dag. Både i forhold til hvordan kommunene kartlegger, hva som kartlegges, hvilke verktøy som benyttes og hvordan kartleggingen brukes i videre arbeid i kommunene. Kartlegging er et viktig grunnlag for å kunne følge opp med arbeid for å gjøre bygg og uteområder mer tilgjengelige. Kartleggingsresultatene kan hjelpe kommunene å prioritere hva som skal utbedres for å oppnå universelt utformede løsninger. Dette er noen av grunnene til at vi ønsket å gjennomføre en spørreundersøkelse rettet mot kommunesektoren.

Norges kommunaltekniske forening (NKF) gjennomførte i 2017 en spørreundersøkelse om arbeid med universell utforming i norske kommuner på oppdrag fra Bufdir. Bufdir og NKF utarbeidet i samarbeid et spørreskjema som ble sendt ut ved hjelp av en questback i perioden 25. oktober til 3. november 2017. Spørreskjemaet ble sendt ut til nesten 400 kommuner og man oppnådde en svarprosent på 31 prosent. Vi fikk 124 svar på spørreundersøkelsen, fra 100 ulike kommuner.

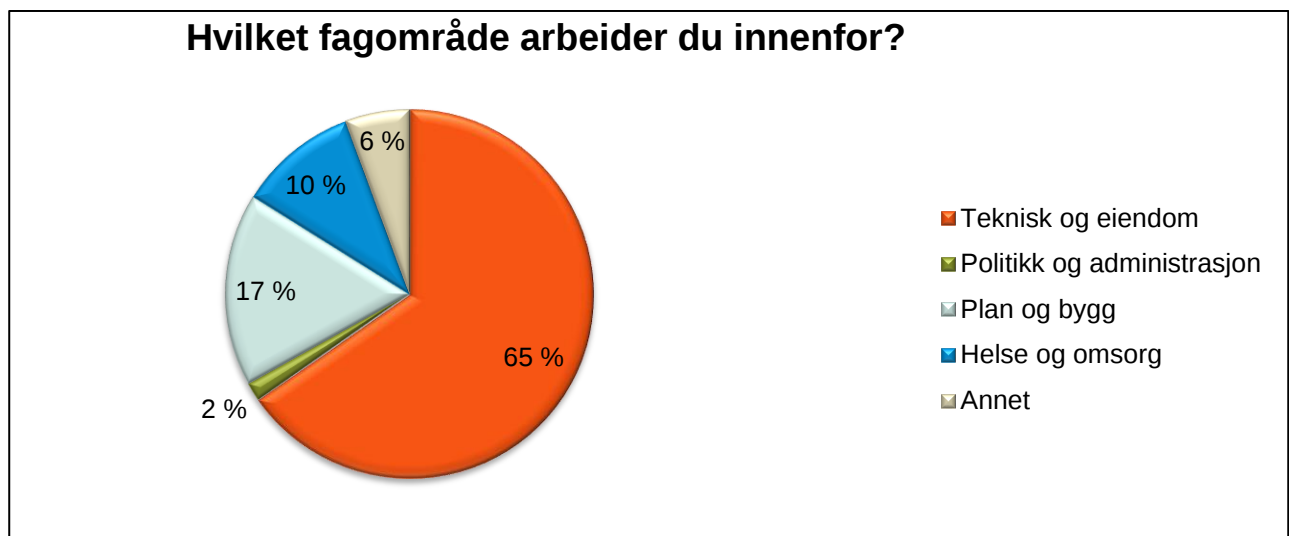
Spørreskjemaet inneholdt 41 spørsmål om kommunenes arbeid med universell utforming og arbeidet med kartlegging av universell utforming av bygg og uteområder. I invitasjonen til spørreundersøkelsen ba vi om at denne ble formidlet til de som arbeidet med universell utforming i kommunen.

Bufdir har hatt innlegg om resultatene på KS kommunenettverk samling i november 2017. I tillegg har vi publisert en kronikk om noen av resultatene av undersøkelsen i bladet Kommunalteknikk. Resultatene skal også presenteres på felles samling i Drammen i juni 2018 for KS kommune nettverk og Nettverk for universell utforming i regional og lokal kollektivtransport.

2 Om respondentene på undersøkelsen

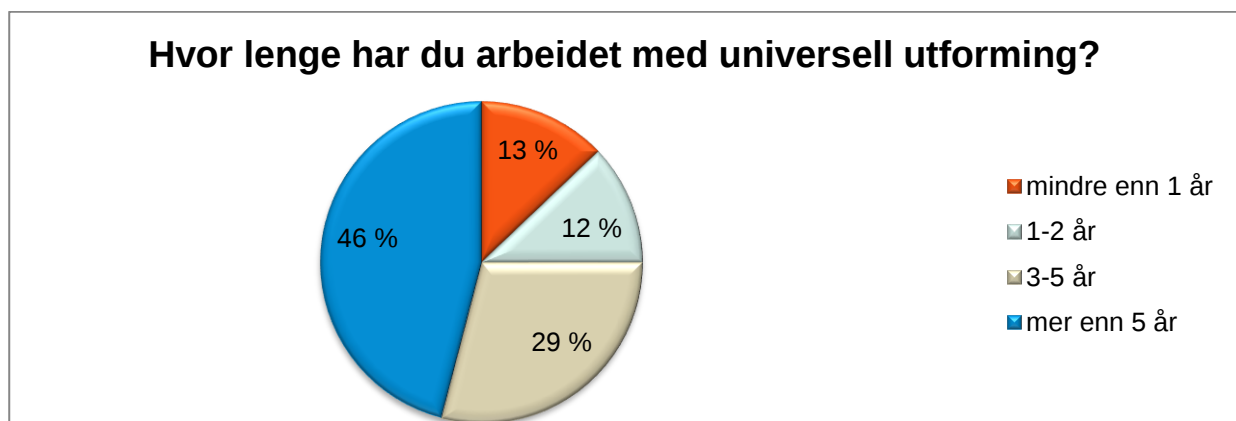
2.1 Bakgrunn og erfaring

De innledende spørsmålene gikk på hvilken faglig kompetanse respondentene hadde, og innenfor hvilket område den som svarte på undersøkelsen arbeidet. Universell utforming er et tverrsektorielt tema, og vi hadde forventet stor variasjon i arbeidsområde til de som svarte.

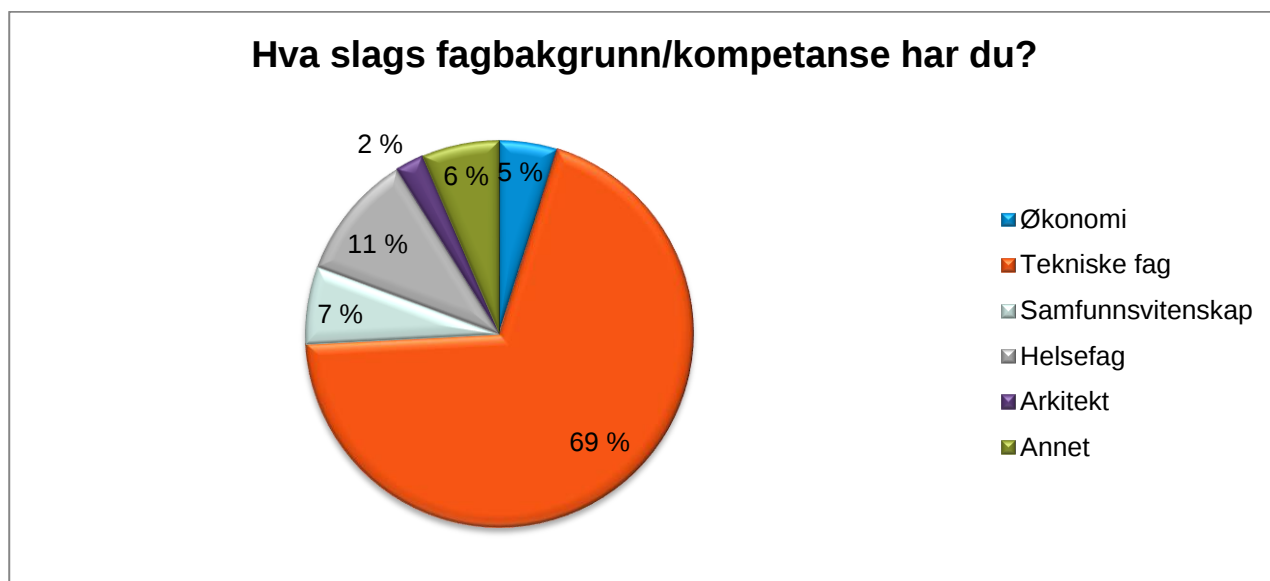
Av de som svarte arbeider hele 65 prosent innenfor avdeling for teknisk og eiendom, mens 17 prosent arbeider innenfor plan og bygg, 10 prosent arbeider med helse og omsorg, mens kun 2 prosent kom fra politikk og administrasjon. De resterende 6 prosent svarte at de arbeidet med annet.

Det tar tid å opparbeide seg kompetanse på et fagområde. Et av spørsmålene var hvor lenge respondenten har arbeidet med universell utforming i kommunen. Dette gir et bilde på om kommunene har et etablert fagmiljø og erfaring på området.

Nesten halvparten, 46 prosent har arbeidet mer enn 5 år med universell utforming, 29 prosent har arbeidet 3-5 år, 12 prosent har arbeidet 1-2 år, mens 13 prosent har arbeidet under et år. Jevnt over var det ganske mange, nesten halvparten, som har erfaring med arbeid innenfor universell utforming over tid. Ved å ha arbeidet med fagområdet i mer enn 5 år kan man anta at man har opparbeidet seg en viss kompetanse på området.

Universell utforming er et sektorovergripende tema, og at det inkluderer mange fagfelt. Vi spurte derfor respondentene om hvilken fagbakgrunn/kompetanse de har.

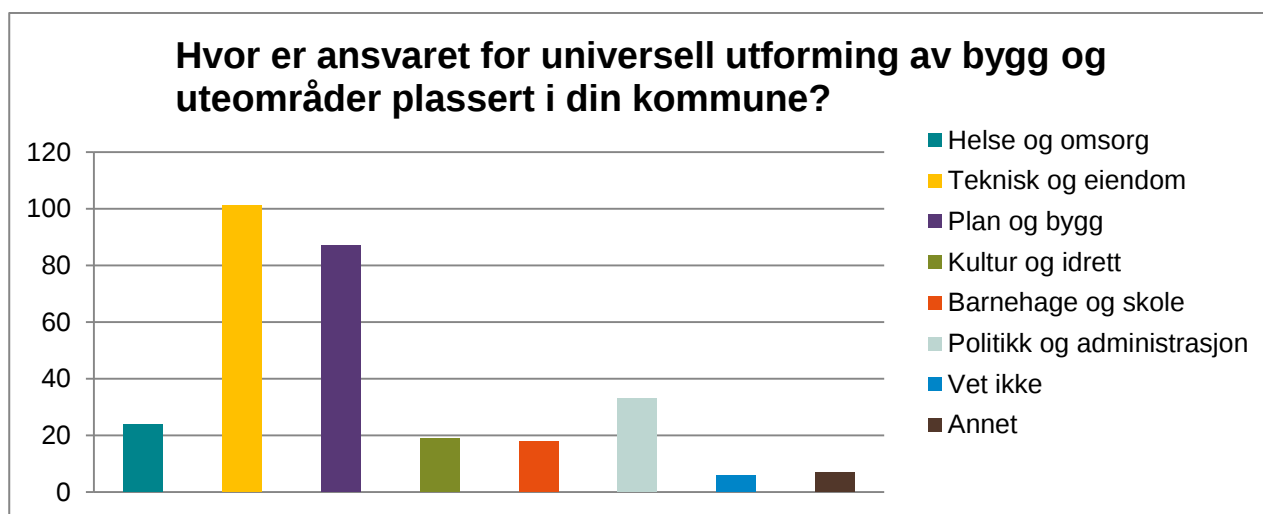
Flesteparten av respondentene, 69 prosent, hadde bakgrunn fra tekniske fag. 11 prosent hadde bakgrunn fra helsefag, 7 prosent fra samfunnsvitenskap og 5 prosent fra økonomi. Kun 2 prosent hadde arkitektfaglig bakgrunn, mens 6 prosent svarte annet. At så mange har tekniske fag som bakgrunn stemmer overens med resultatene om at flertallet som arbeider med universell utforming jobber i teknisk avdeling og med eiendom hos kommunene.

3 Kommunenes arbeid med universell utforming

Den første delen av spørreundersøkelsen omhandlet hvordan kommunene jobber med universell utforming, herunder organisering, kompetanse og forankring av arbeidet.

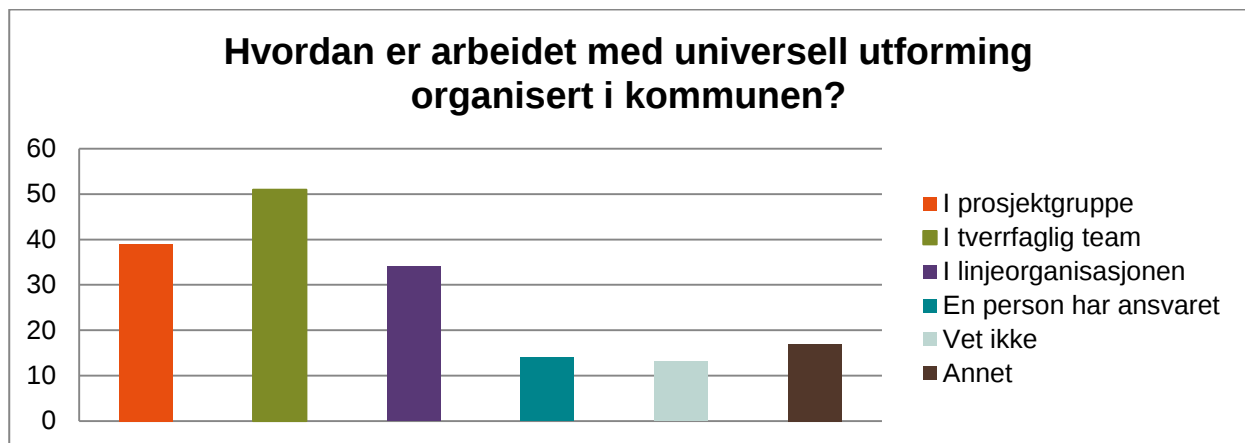
3.1 Organisering

Vi spurte om hvor ansvaret for universell utforming av bygg og uteområder ligger i kommunen. Dette var et flervalgsspørsmål, så kommunene kunne plassere ansvaret i flere sektorer.

Her svarte hovedvekten, hele 101 stykker, at ansvaret for universell utforming ligger hos teknisk- og eiendomsavdelingen, deretter var det 87 respondenter som svarte at ansvaret lå i plan- og bygg avdelingen. Videre kom politikk og administrasjon med 33 svar, deretter svarte 24 stk. helse- og sosialavdelingen, 19 stk. svarte kultur- og idrett og 18 stk. svarte barnehage. Som vi ser av svarene er det svært ulikt hvor ansvaret for arbeidet med universell utforming er plassert, men hovedvekten har lagt ansvaret til teknisk- og eiendom eller plan- og bygg avdelingen. Det har også skjedd en endring fra å se på personen med nedsatt funksjonsevne med et medisinsk behov for tilrettelegging, dvs. at man tok utgangspunkt i personen som problemet. Fra at man nå har gått over til å se at det er utformingen av samfunnet som skaper barrierer ved at det ikke er fysisk tilrettelagt for alle. Det er derfor naturlig at universell utforming nå hører til eiendom og teknisk avdeling i stedet for helse, som kanskje var tilfellet tidligere.

Videre spurte vi om hvordan arbeidet med universell utforming var organisert i kommunene, om det er etablert prosjektgruppe eller tverrfaglige team, om arbeidet er linjeorganisert eller om en person har ansvaret for arbeidet alene. Dette er også et flervalgsspørsmål, så antall svar er høyere enn antall respondenter.

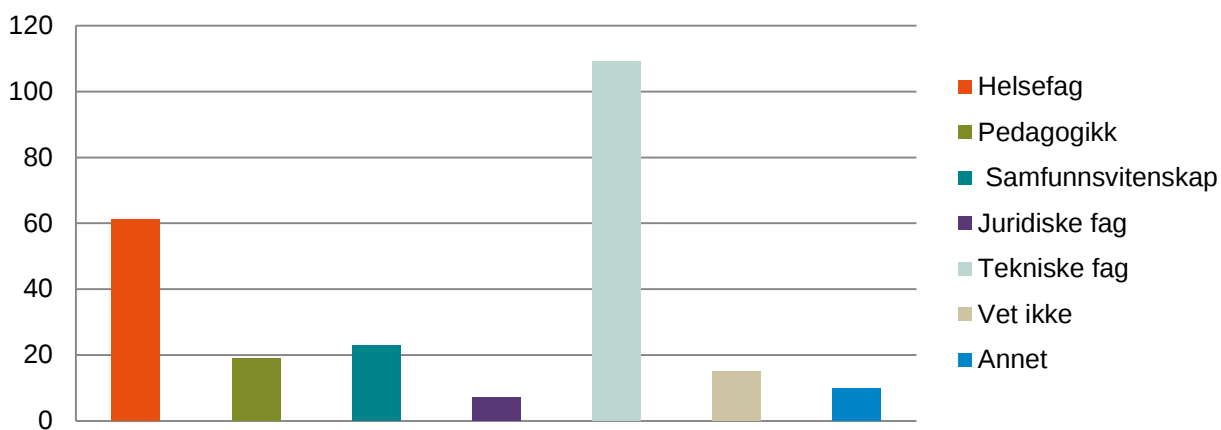
Ut fra tallene ser vi at 90 respondenter svarte at de enten arbeider i prosjektgruppe eller tverrfaglig team. Dette er et høyt tall og er svært positivt. Universell utforming er et tverrfaglig tema, og det er viktig at man får alle relevante sektorer på banen. En stor andel svarte også at de har organisert arbeidet i linjeorganisasjonen, mens kun 14 respondenter svarte at en person har ansvaret alene.

Det at en person har hovedansvaret for universell utforming alene i kommunen, gjør arbeidet sårbart. Det kan føre til stans i fremdriften ved omorganiseringer eller sykdom. Vi ser også at de som sitter alene ofte savner noen å diskutere med, eller spille på lag med, så det at en stor andel av kommunene ser nytten av å arbeide i team er veldig bra. Mye tyder på at kommunestørrelse har stor betydning for hvordan arbeidet organiseres, og hvor mange som jobber med temaet.

3.2 Fagbakgrunn og kompetanse

I tillegg til å spørre respondentene om deres fagbakgrunn, spurte vi også om fagbakgrunnen til de som arbeider med universell utforming i kommunen. Dette var et flervalgsspørsmål, og svarene er angitt i antall respondenter

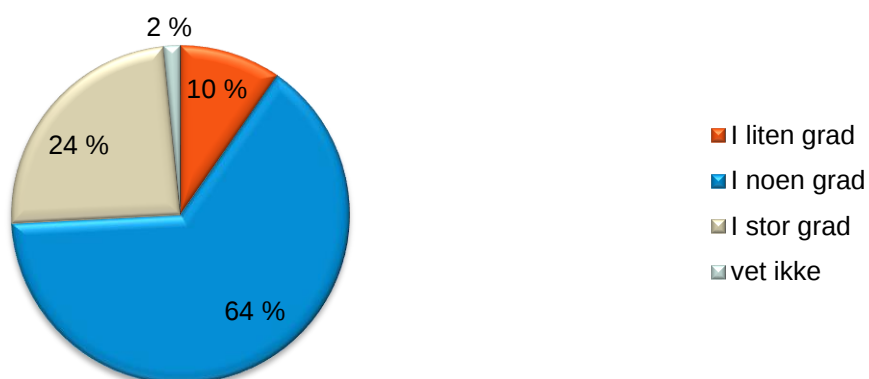
Hvilken fagbakgrunn har de som arbeider med universell utforming i kommunen?

Svarene viste at av de som arbeider med universell utforming var det 109 stk hadde tekniske fag som bakgrunn, 61 hadde helsefaglig bakgrunn, 23 hadde samfunnsvitenskapelig bakgrunn, 19 hadde pedagogisk bakgrunn og 7 hadde juridiske fag. Ellers var det 15 som ikke visste og 10 som hadde annen faglig bakgrunn.

Vi spurte også kommunene om i hvilken grad de mente at de hadde tilstrekkelig kompetanse på universell utforming.

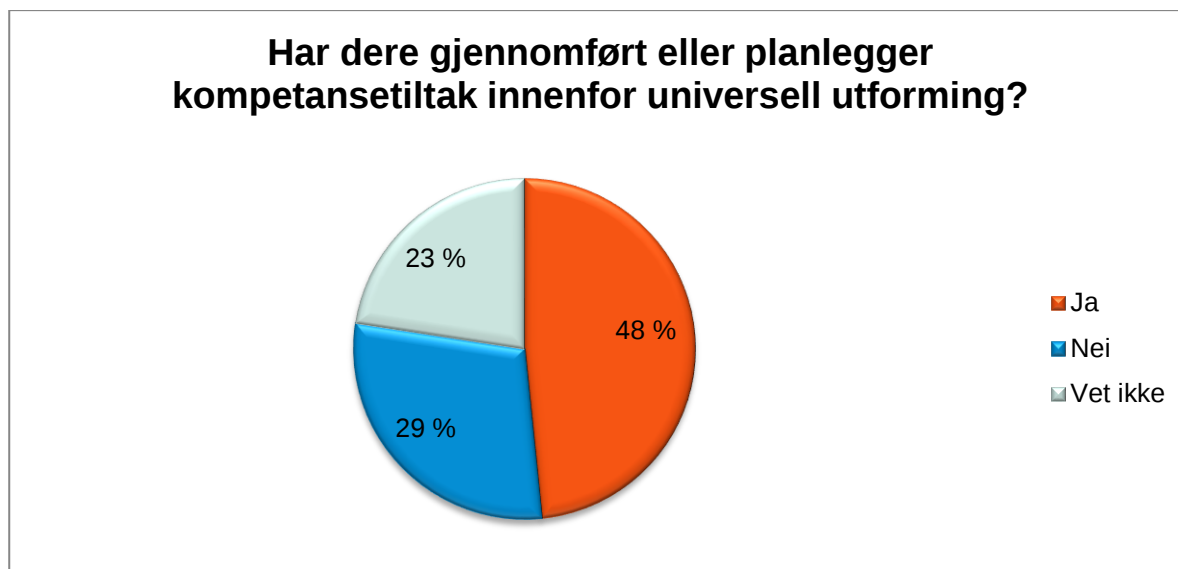
I hvilken grad mener du din kommune har tilstrekkelig kompetanse på universell utforming?

Hovedgruppen av de som responderte, 64 prosent mente de hadde tilstrekkelig kompetanse i noen grad, mens 24 prosent svarte i stor grad. 10 prosent svarte i liten grad.

At kun 10 prosent svarer at de ikke har tilstrekkelig kompetanse er kanskje ikke så mange, likevel viser det at det er behov for kompetansetiltak. Samtidig kan det være vanskelig å foreta en objektiv vurdering av eget kompetansenivå.

Vi spurte også kommunene om de hadde gjennomført eller hadde planer om å gjennomføre kompetansetiltak innenfor universell utforming.

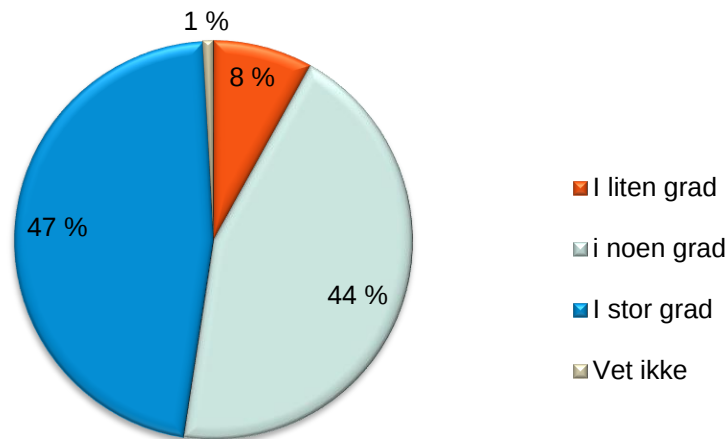
Nesten halvparten av respondentene, 48 prosent, hadde gjennomført eller planla kompetansetiltak. 29 prosent hadde ikke planlagt eller gjennomført tiltak, mens 23 prosent ikke visste. Dette viser at nesten halvparten av kommunene selv mener det er behov for kompetanseutvikling på området.

Buudir forvalter en tilskuddsordning for universell utforming med midler fra Barne- og likestillingsdepartementet. Gjennomføring av kompetansetiltak om universell utforming er en av kategoriene man kan få støtte til. Vi ser at mange kommuner og fylkeskommuner velger å gjennomføre kompetansetiltak om universell utforming, og vi får flere søknader om tilskudd til dette hvert år. Typiske kompetansetiltak kan være arrangement av seminar, konferanse, kurs, nettverksmøter, befaringer og produksjon av veiledere/ retningslinjer. I tillegg har en del fylker og kommuner etablert nettverk og arrangerer regionale eller lokale samlinger i nettverket som de får tilskudd til å drifte.

3.3 Universell utforming som tema i kommunen

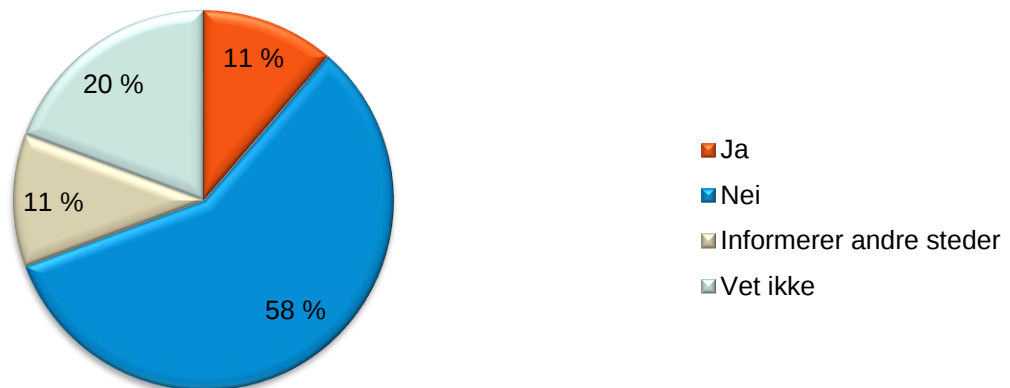
Kommunene har et stort ansvarsområde med mange oppgaver og tjenester å oppfylle. Det er mange områder som krever ressurser, og det er ikke en selvfølge at arbeidet med universell utforming prioriteres. I undersøkelsen spurte vi kommunene om hvilken grad universell utforming av bygg og uteområder er et tema hos dem.

I hvilken grad er universell utforming et tema i kommunen?

Nesten halvparten, 47 prosent svarte at universell utforming i stor grad er et tema. 44 prosent svarte i noen grad, mens 8 prosent svarte i liten grad. 1 prosent visste ikke. Hele 91 prosent svarer altså at universell utforming er et tema i kommunen, enten i noen grad eller i stor grad.

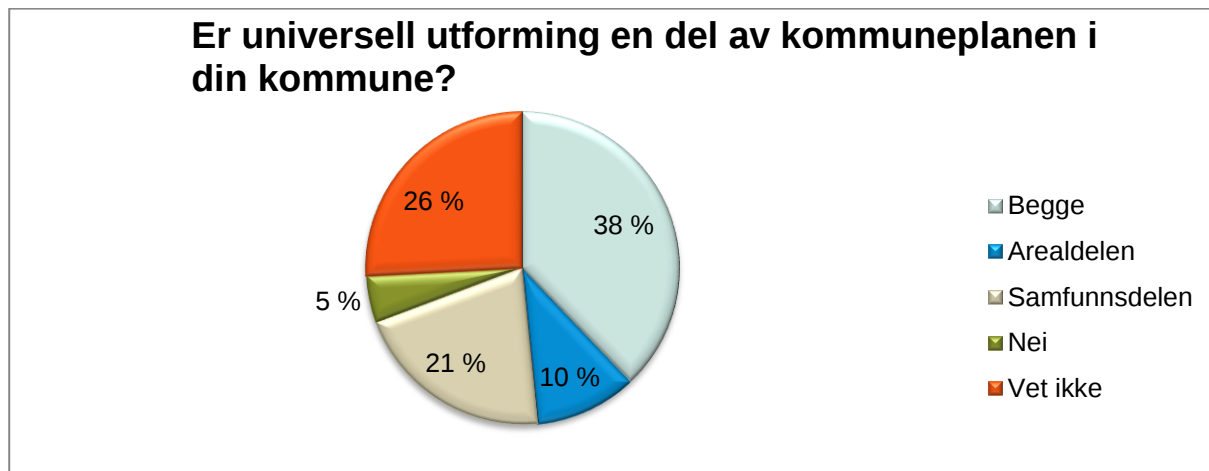
Informerer dere om tilgjengelighet i bygg og uteområder på kommunens nettsider?

På spørsmål om kommunene informerer om tilgjengelighet i bygg og uteområder på kommunens nettsider svarte 58 prosent at de ikke gjorde dette. Bare 11 prosent svarte at de informerte på nettsidene sine, mens 11 prosent informerer andre steder enn på nett. 20 prosent visste ikke om det blir informert om tilgjengelighet på nett fra kommunens side. Ut ifra disse resultatene fremstår det ikke som så mange kommuner har fokus på å informere om tilgjengeligheten i kommunen.

3.4 Forankring av universell utforming i plan

Vi spurte om universell utforming er en del av kommuneplanen, og hvis den er det, hvilken del av planen. Vi spurte også om kommunene har en egen strategiplan for universell utforming. Hvorvidt universell utforming er med i kommuneplanen, eller om kommunen har en egen strategiplan, sier noe om hvor systematisk kommunene jobber med universell utforming. Det kan også si noe om hvor viktig universell utforming er som tema og om arbeidet prioriteres.

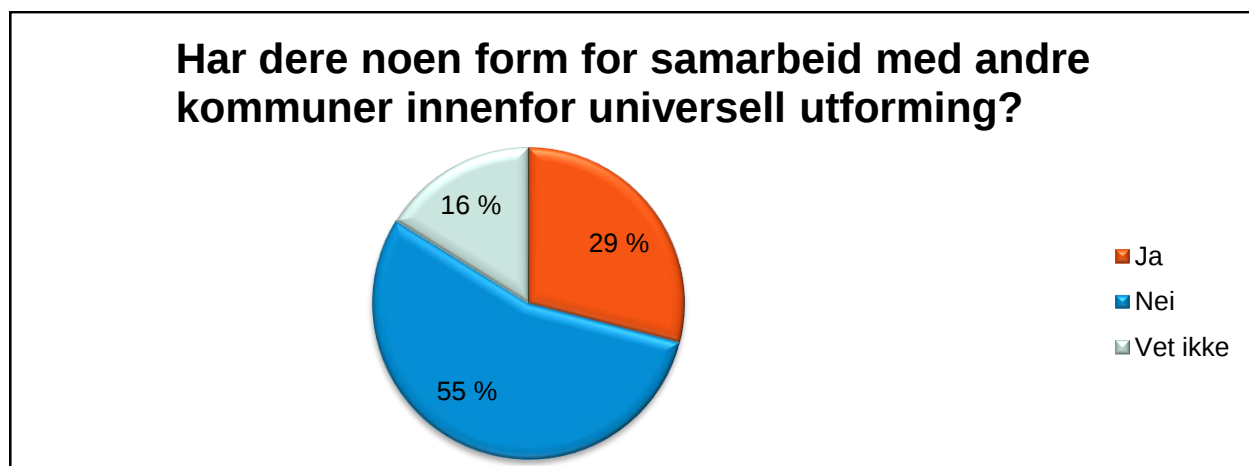
Mange kommuner har universell utforming som en del av kommuneplanen. Hele 69 prosent svarer at universell utforming er en del av kommuneplanen, 10 prosent har universell utforming i arealdelen, 21 prosent i samfunnsdelen, og 38 prosent i begge. Bare 24 prosent av de kommunene som svarte har utarbeidet en egen strategiplan om universell utforming.

Sammenlagt gir disse tallene imidlertid et bilde av at veldig mange kommuner har integrert hensynet til universell utforming i planverket sitt. Det er viktig at hensynet til universell utforming er tydelig forankret i kommunenes planverk, slik at dette ivaretas fra den helhetlige planleggingen helt ned til detaljreguleringen. Hvis universell utforming er godt integrert i planene er det større sannsynlighet for at resultatene av reguleringer og byggesaker gir gode universelt utformede løsninger.

3.5 Samarbeid om universell utforming

Mange av utfordringene kommunene møter på i arbeidet med universell utforming deles av mange. I tillegg er mange av kommunene små, og det kan derfor være vanskelig å bygge opp et sterkt fagmiljø på området. Universell utforming et område hvor det er et stort potensiale for samarbeid.

Vi spurte kommunene om de samarbeider med andre kommuner.

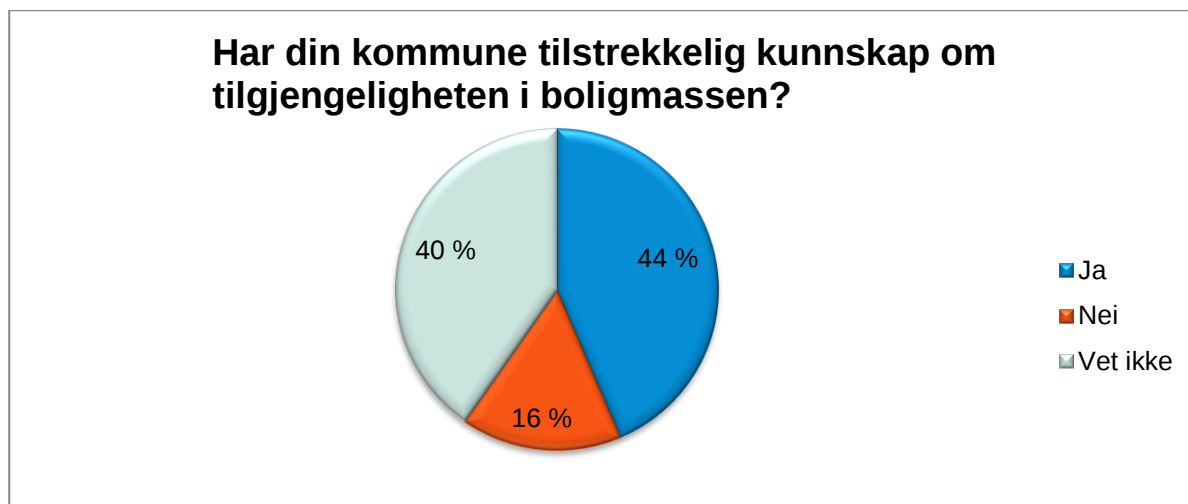
På spørsmålet om kommunene hadde samarbeid svarte 29 prosent ja, 55 prosent svarte nei, mens 16 prosent svarte at de ikke visste.

De som svarte ja ble også spurt om innenfor hvilke arenaer de samarbeidet i, og hele 81 prosent oppga KS- nettverket, som Bufdir også er med og drifter. KS nettverket er et nettverk for universell utforming for kommuner og fylkeskommuner. Nettverket møtes 3-4 ganger årlig til felles samlinger og konferanse, formålet er kompetanseheving og utveksling av erfaringer. Andre viktige samarbeidsarenaer var regionalt samarbeid og interkommunalt samarbeid. Dette er et positivt resultat. Mange av kommunene kan ha små fagmiljøer for eksempel innenfor plan, og det å nyttiggjøre seg erfaringer fra andre kommuner og bygge nettverk kan derfor være veldig verdifullt.

4 Tilgjengelighet i kommunale bygg

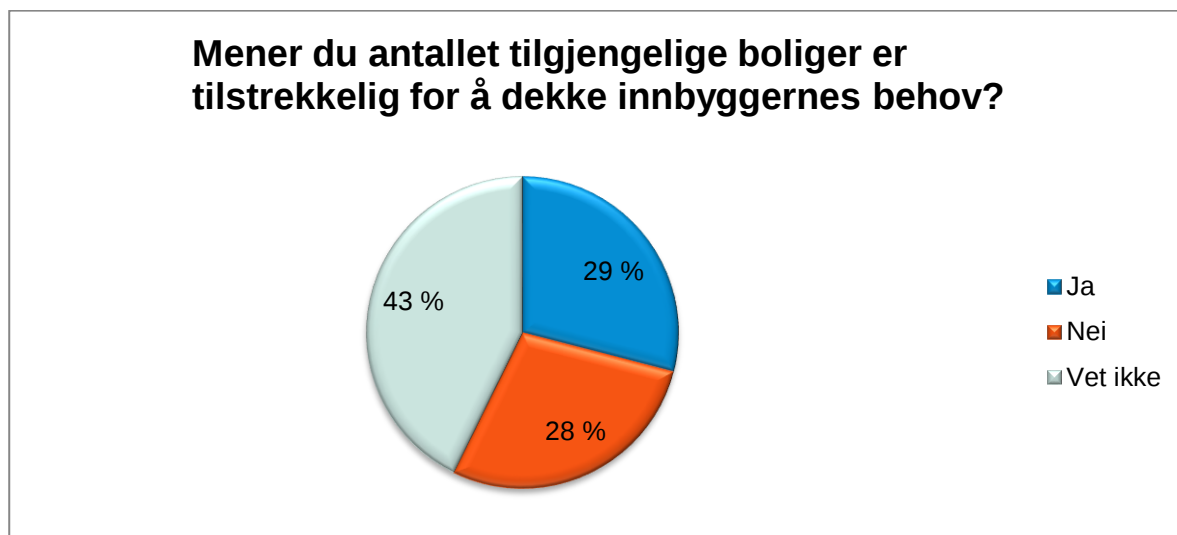
4.1 Tilgjengelighet i kommunal boligmasse

Vi spurte om kommunen har tilstrekkelig kunnskap om tilgjengeligheten i boligmassen.

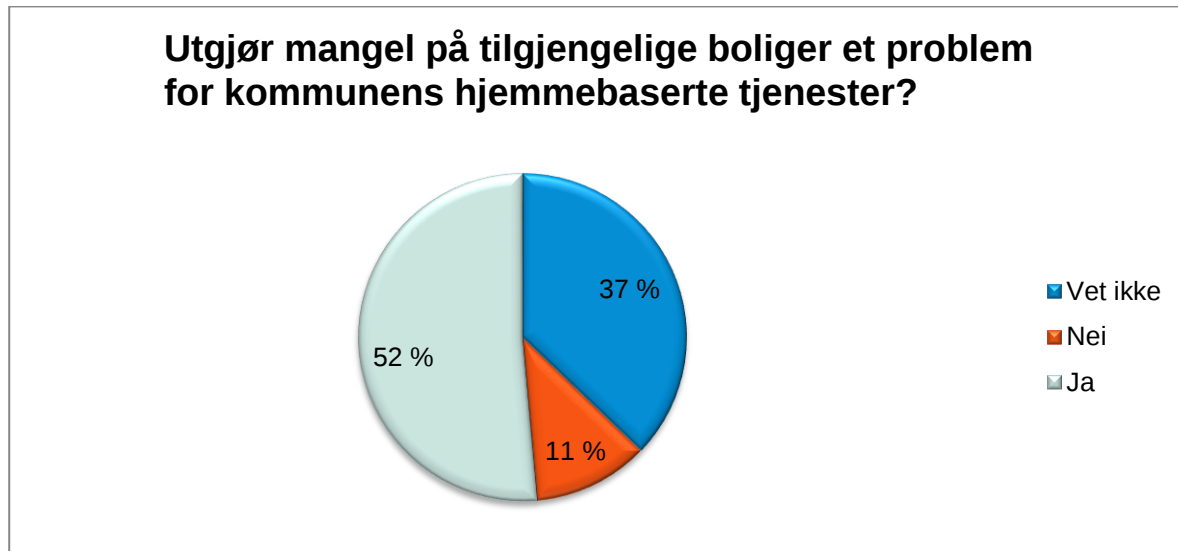
På spørsmålet om kunnskap om tilgjengeligheten i boligmassen svarte nesten 44 prosent ja og 16 prosent nei. Rundt 40 prosent svarte at de ikke vet.

Videre fulgte vi opp med et spørsmål om antallet tilgjengelige boliger er tilstrekkelig for å dekke innbyggernes behov.

Her svarte 29 prosent at antallet tilgjengelige boliger var tilstrekkelig for å dekke behovet, 28 prosent svarte at de ikke mente det var tilstrekkelig antall med tilgjengelige boliger i forhold til behovet og 42 prosent svarte at de ikke vet.

Vi spurte også om mangel på tilgjengelige boliger utgjør et problem for kommunens hjemmebaserte tjenester.

Her svarte 51 prosent at mangelen på tilgjengelige boliger utgjør et problem for kommunen, 11 prosent svarte nei og 37 prosent svarte at de ikke vet om det utgjør et problem.

Av svarene i undersøkelsen ser vi at det er mye arbeid som gjenstår for å oppnå et tilstrekkelig antall tilgjengelig boliger i kommunene. Vi vet at det er mye eksisterende boligmasse som ikke er tilgjengelig. I tillegg er det ofte kostnadskrevende for kommunene å oppgradere eksisterende boligmasse og påvirke eller motivere private boligeiere til å foreta oppgradering.

4.2 Universell utforming av skoler

Universell utforming av skoler er et viktig virkemiddel for å oppnå at alle barn skal kunne gå på sin nærscole. Vi spurte om i hvilken grad vil du si at skolene i din kommune er universelt utformet og tilgjengelige for alle.

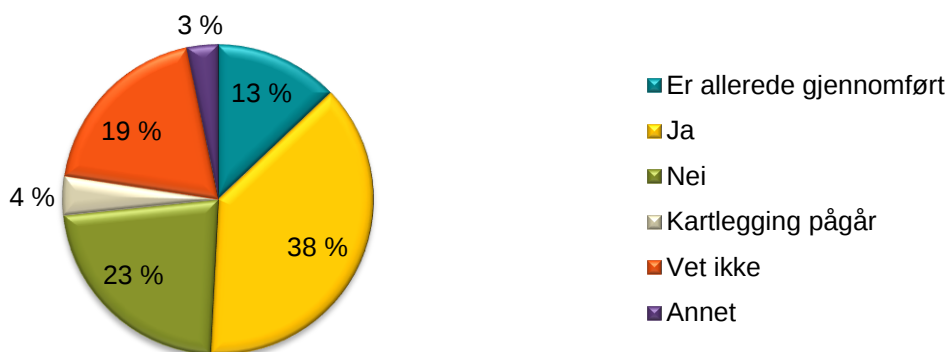
I hvilken grad vil du si at skolene i din kommune er universelt utformet og tilgjengelige for alle?

Her svarte 9 prosent av respondentene at skolene er universelt utformede og tilgjengelige for alle i liten grad, 38 prosent svarte i noen grad, 40 prosent svarte i stor grad og 14 prosent svarte vet ikke. Av svarene ser vi at et stort flertall mener at skolene er universelt utformet i stor eller noen grad. Dette er et positivt resultat. Det er få som svarer at skolene i liten grad er tilgjengelige.

Vi spurte videre om kommunene har en plan for å oppgradere skolene.

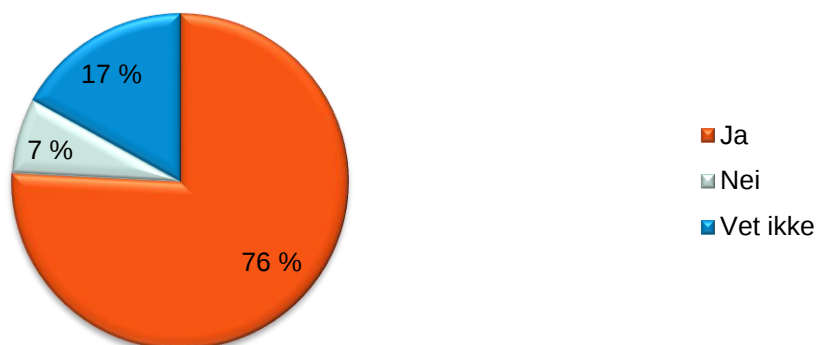
Har din kommune en plan for å oppgradere skolene?

Her svarte 38 prosent ja, 23 prosent svarte nei og 13 prosent at oppgradering allerede er gjennomført. 4 prosent svarte at kartlegging pågår. Dette viser også at en god del av kommunene har en plan for oppgradering eller allerede har foretatt oppgradering. Dette kan også tyde på at mange av de skolene som ikke har god nok utforming, på sikt kan bli oppgradert

Videre spurte vi om kommunen har gjennomført oppgraderinger for å øke tilgjengeligheten på skolen.

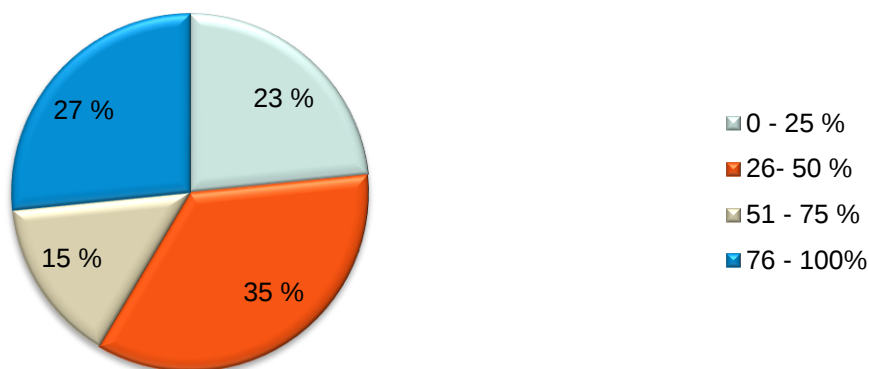
Har din kommune gjennomført oppgraderinger for å gjøre tilgjengeligheten på skolen bedre?

På spørsmål om din kommune har gjennomført oppgradering for å gjøre tilgjengeligheten på skolen bedre svarte 76 prosent ja, 7 prosent svarte nei og 17 prosent svarte at de ikke vet.

Vi stilte også spørsmål om hvor stor prosentandel av skolene som har blitt oppgradert.

Kan du anslå hvor stor andel av skolene som har blitt oppgradert?

På spørsmål om hvor stor prosentandel av skolene som har blitt oppgradert kunne respondentene selv skrive inn antall prosent. I analysen har vi delt svarene i fire kategorier. På dette spørsmålet svarte 23 prosent at mellom 76-100 prosent av skolene var oppgradert. 35 prosent svarte at mellom 51-75 prosent av skolene var oppgradert, mens 15 prosent mente mellom 26-50 prosent var oppgradert. 27 prosent svarte at mellom 0-25 prosent av skolene var blitt oppgradert.

Til sammen viser spørsmålene som omhandler skole at kommunene er bevisst på oppgraderingsbehovet som finnes. Det fremstår også som at skole er et område som det er særlig fokus på og som prioriteres i forhold til tilgjengeliggjøring av eksisterende bygg. Svarene viser at mange kommuner prioriterer å oppgradere skolebygg, noe som er svært positivt.

5 Kommunenes arbeid med registrering og kartlegging

Registrering og kartlegging av hvorvidt bygg og uteområder er universelt utformet i kommunene er viktig for å få en oversikt over status. Det er et mål at Norge skal bli universelt utformet, og for å kunne vurdere grad av måloppfyllelse eller hvor langt vi er fra å være universelt utformet er vi avhengig av kartleggingsdata fra kommunene.

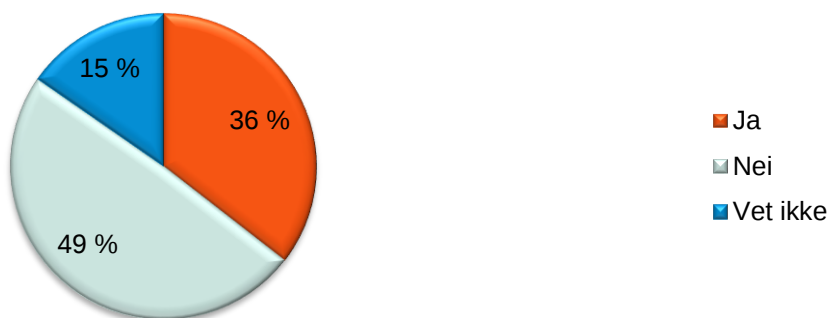
Videre er kartlegging et viktig virkemiddel for kommunene, og det er en systematisk metode for deres arbeid med universell utforming. Kartlegging gir kommunene en oversikt som de kan bruke til prioritering av ulike tiltak for oppgradering av bygg og uteområder. Det er derfor nyttig å undersøke hvordan kommunene arbeider med kartlegging, herunder planlegging av kartlegging, hvor mye de har kartlagt, bruk av verktøy, oppfølging og virkning av kartleggingen.

Med bygg mener vi alle bygninger kommunene eier eller har ansvaret for, dette kan være for eksempel sykehjem, barnehager og skoler. Uteområder er for eksempel turstier, parker, kommunale badeplasser og veier.

5.1 Plan for kartlegging

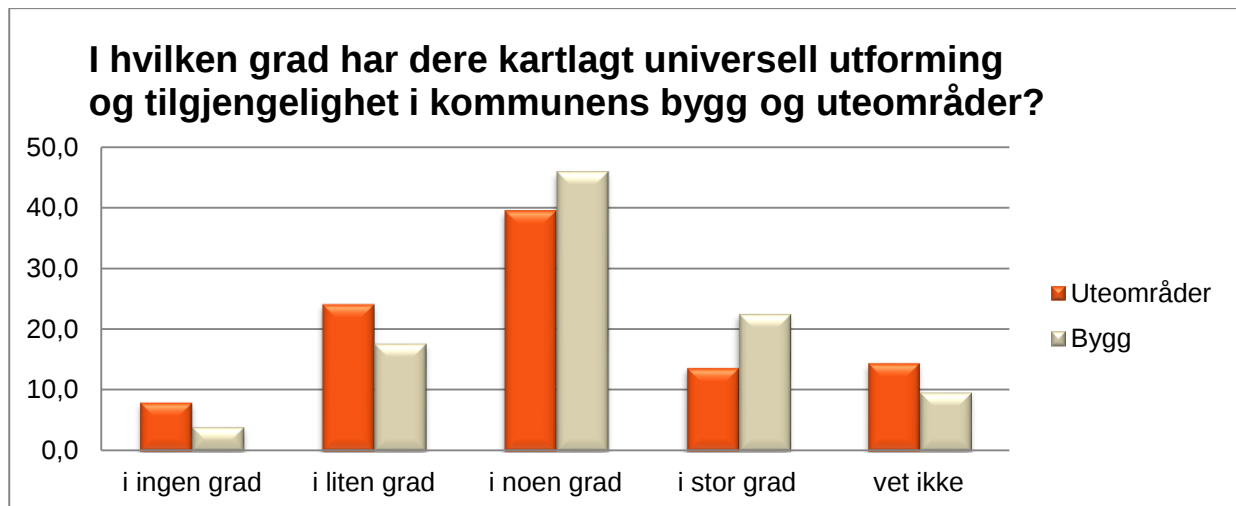
Kommunen ble spurt om de har en plan for registrering av universell utforming i bygg og uteområder. Ved å undersøke dette kan vi finne ut om kommunene har en systematisk tilnærming til sitt kartleggingsarbeid. Videre kan vi også finne ut om kommunene prioriterer arbeidet med kartlegging av universell utforming. Har man en plan for kartleggingen, kan dette tyde på at det er en viss grad av prioritering av dette arbeidet i kommunene.

Har kommunen en plan for registrering av universell utforming av bygg og uteområder?

På spørsmålet om kommunene har en plan for kartlegging svarte 36 prosent ja, mens nesten halvparten svarte nei. 15 prosent svarte at de ikke vet. Dette viser at det er en høy andel av kommunene som ikke har en plan for kartlegging.

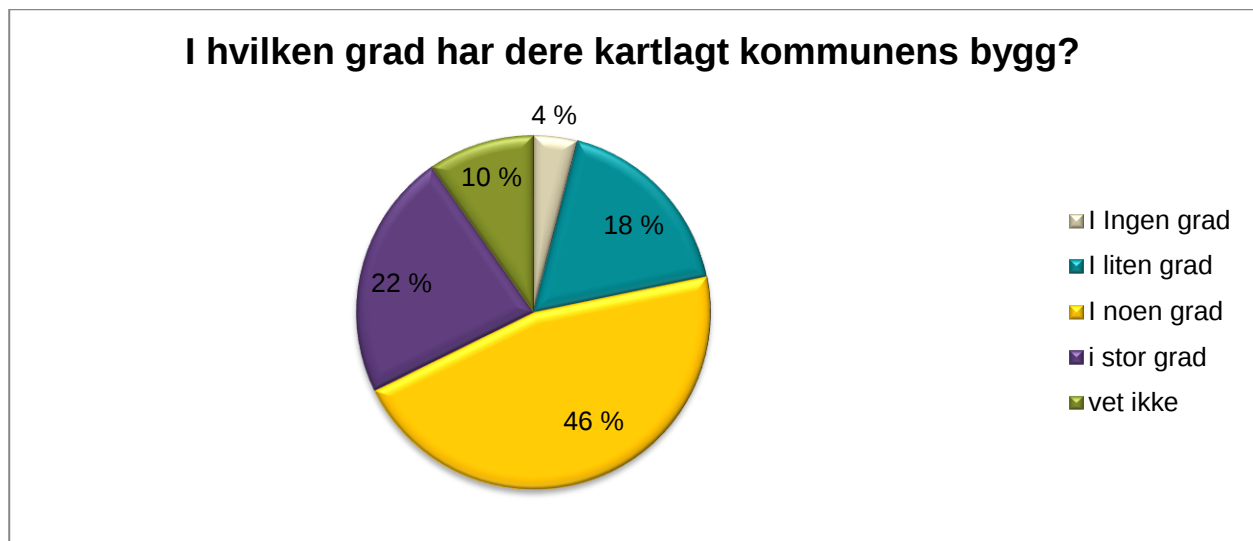
Kommunene ble også spurt om i hvilken grad kommunene hadde kartlagt universell utforming i bygg og uteområder, for å se om det var noen forskjell på hva som ble prioritert i kartleggingen.

Som vi kan lese av resultatene er kartlegging av bygg gjennomgående høyere prioritert enn kartlegging av uteområder, selv om forskjellene ikke er så store. I begge kategoriene er det flest som har svart at de i noen grad har kartlagt, 40 prosent på uteområder, og 46 prosent på bygg. Blant de som har kartlagt i stor grad er det kun 14 prosent på uteområder, og 23 prosent på bygg.

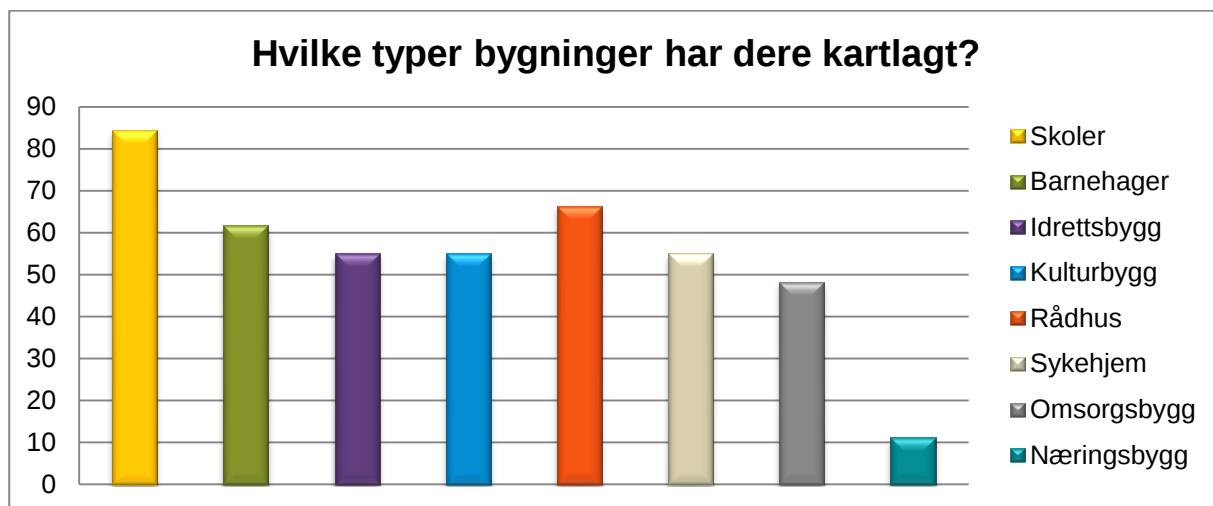
Hvis man slår sammen i liten grad og i ingen grad, er det 22 prosent for bygninger. I noen grad og i stor grad er til sammen 69 prosent. Kommunene kartlegger i varierende grad, de fleste i noen grad.

5.2 Kartlegging av bygg

Kommunene ble også spurt om hvilke type bygninger de kartla. Dette er et flervalgsspørsmål, og kommunene kunne velge flere svaralternativer.

Det er stor variasjon i hvilken grad kommunene kartlegger, men vi ser at blant de som kartlegger er det mange av de samme byggene som prioriteres.

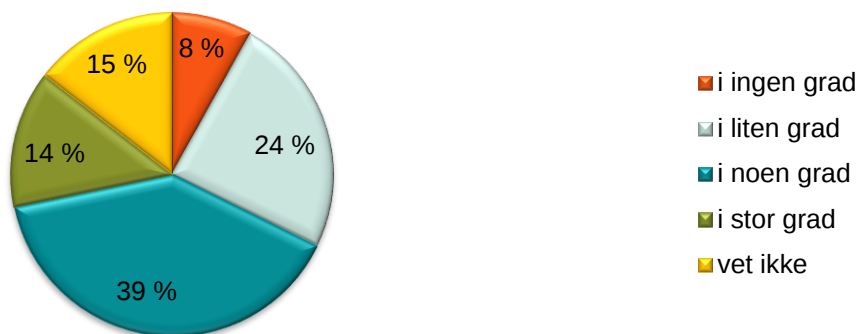

Skolene er de byggene som i størst grad kartlegges, og 84 prosent av de som har svart, svarer at de har kartlagt skoler. 66 prosent har svart at de har kartlagt rådhus/ kommunehus og 62 prosent har svart barnehager. Idrettsbygninger og sykehjem kartlegges i like stor grad, mens kultur ligger noe høyere. Men totalt sett ser det ut som at bygninger som i stor grad brukes av unge prioriteres framfor bygg hvor brukergruppen er eldre.

5.3 Kartlegging av uteområder

Vi hadde et spørsmål om i hvilken grad kommunenes uteområder er kartlagt.

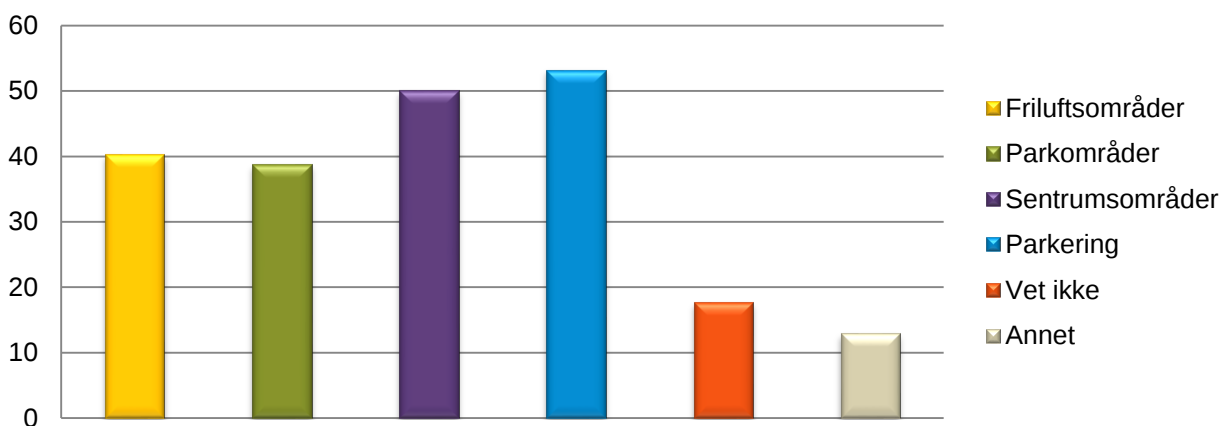
I hvilken grad har dere kartlagt kommunens uteområder?

Her svarte 14 prosent at de hadde kartlagt uteområdene i kommunen i stor grad, 39 prosent hadde kartlagt i noen grad, og 24 prosent hadde kartlagt i liten grad. 8 prosent hadde ikke kartlagt og 15 prosent visste ikke i hvor stor grad uteområder var kartlagt. Vi ser av resultatene at det ikke er så mange kommuner som har kartlagt uteområdene sine i stor grad, men en god del har kartlagt i noen grad.

Vi ønsket også å finne ut hvilke uteområder som ble kartlagt. Dette var et flervalgsspørsmål og kommunene kunne krysse av for flere.

Hvilken type uteområder har dere kartlagt?

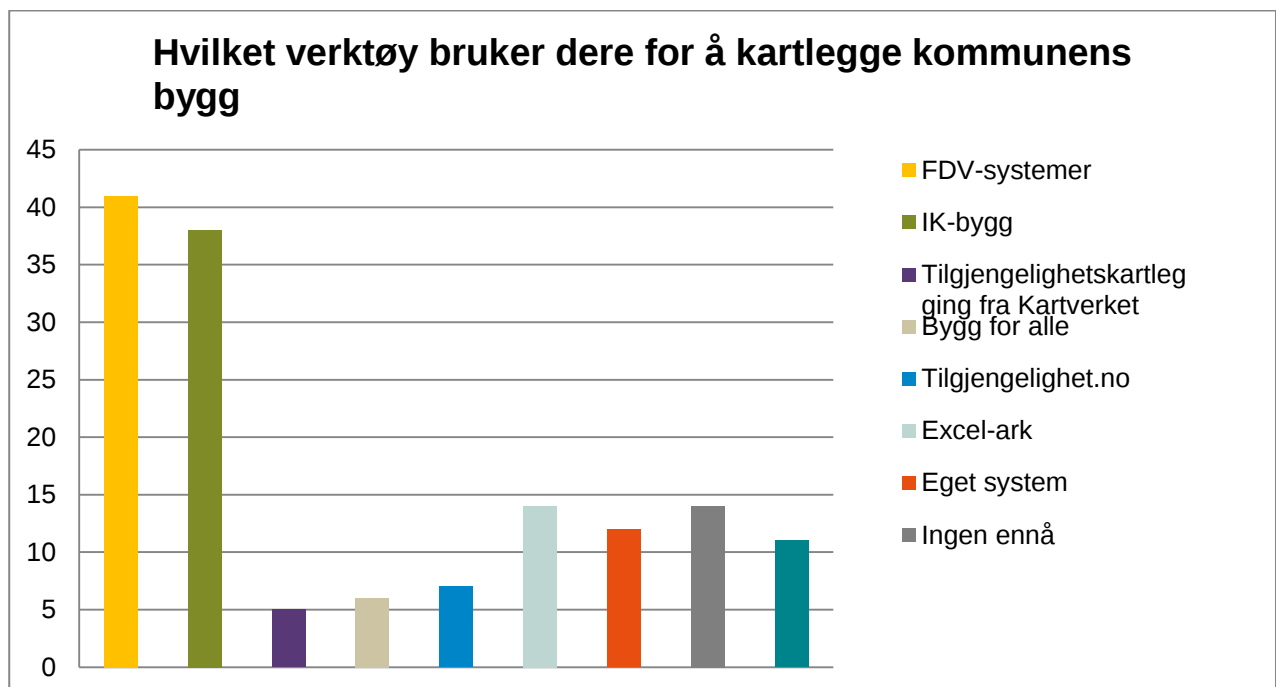

Flertallet, 52 prosent svarte at de hadde kartlagt parkering og adkomstmuligheter, mens sentrumsnære gater og fortau ble kartlagt av 49 prosent. 39 prosent hadde svarte at de hadde kartlagt parkområder og friluftsområder.

5.4 Kartleggingsverktøy

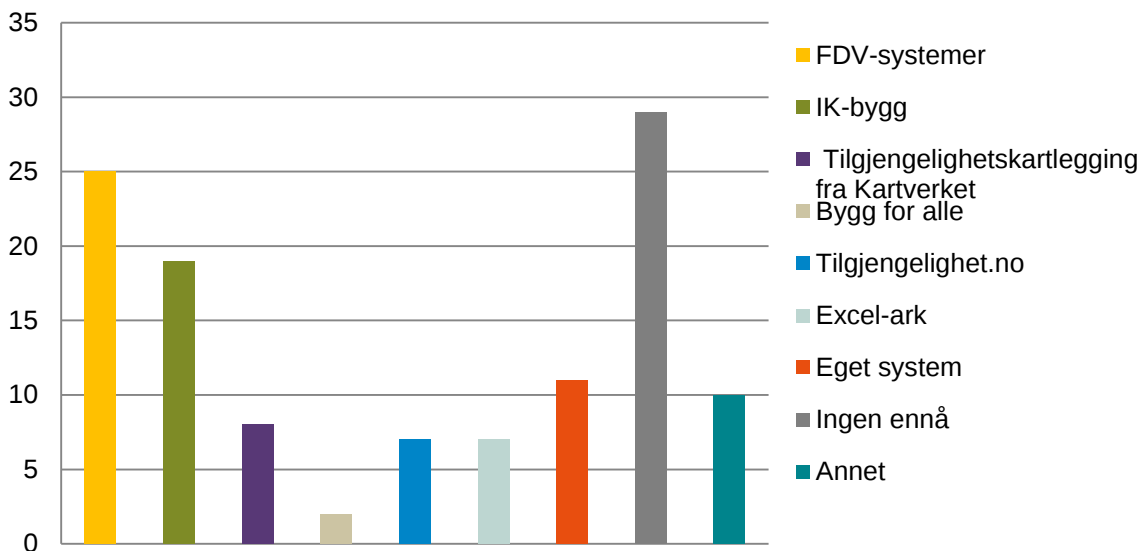
For å gjennomføre kartlegging finnes det en rekke ulike kartleggingsverktøy. Det er også en del kommuner som lager sine egne varianter av kartleggingssystemer, slik som Excel-ark eller Wordlister.

Kommunene ble spurt om hvilke verktøy som ble brukt for å kartlegge universell utforming i bygg og uteområder. Her hadde kommunene mulighet til å krysse av for flere svar. Svarene er oppgitt i antall, og ikke i prosenter.

41 respondenter har svart at de bruker FDV-systemer, mens 38 kommuner bruker «IK-bygg». Til sammen 28 respondenter bruker enten egne systemer eller excel-ark. Andre systemer som kommunene brukte er tilgjengelighetskartlegging fra Kartverket (7), Statsbyggs «Bygg for alle» (6), eller tilgjengelighet.no (5).

Hvilket verktøy har dere brukt for å kartlegge kommunens uteområder

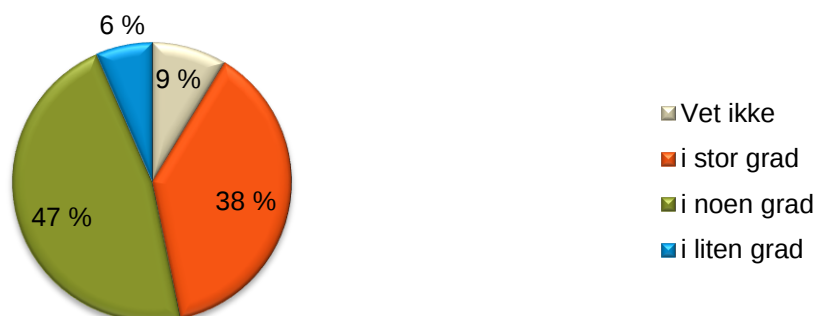

29 respondenter bruker enda ingen verktøy for å kartlegge uteområder. 25 respondenter har svart at de bruker FDV-systemer, mens 19 kommuner bruker «IK-bygg». Til sammen 18 respondenter bruker enten egne systemer eller excel-ark. Andre systemer som kommunene brukte er tilgjengelighetskartlegging fra Kartverket (8), Statsbyggs «Bygg for alle» (2), eller tilgjengelighet.no (7).

Vi vet fra før av at det for mange kommuner er vanskelig å finne ut hvilke kartleggingsverktøy de skal velge, og hva som passer best for deres kommune. Disse funnene støtter opp om dette.

Vi spurte også om i hvilken grad systemet/-ene deres har er nyttig(e) verktøy for å få oversikt over status når det gjelder universell utforming i kommunenes bygninger.

I hvilken grad er systemene deres nyttige verktøy for å få oversikt over status på universell utforming i kommunenes bygg og uteområder?

Kun 7 prosent mener de valgte verktøyene er i liten grad nyttige, 38 prosent svarer at systemene de har valgt er nyttige i stor grad, mens den største gruppen har svart i noen grad, hele 48 prosent. Dette viser at uavhengig hvilke verktøy kommunene bruker så oppleves de som nyttige i en viss grad.

FDV-systemer - Forvaltning, Drift og Vedlikehold er systemer som kan benyttes til å kartlegge tilgjengelighet i bygg.

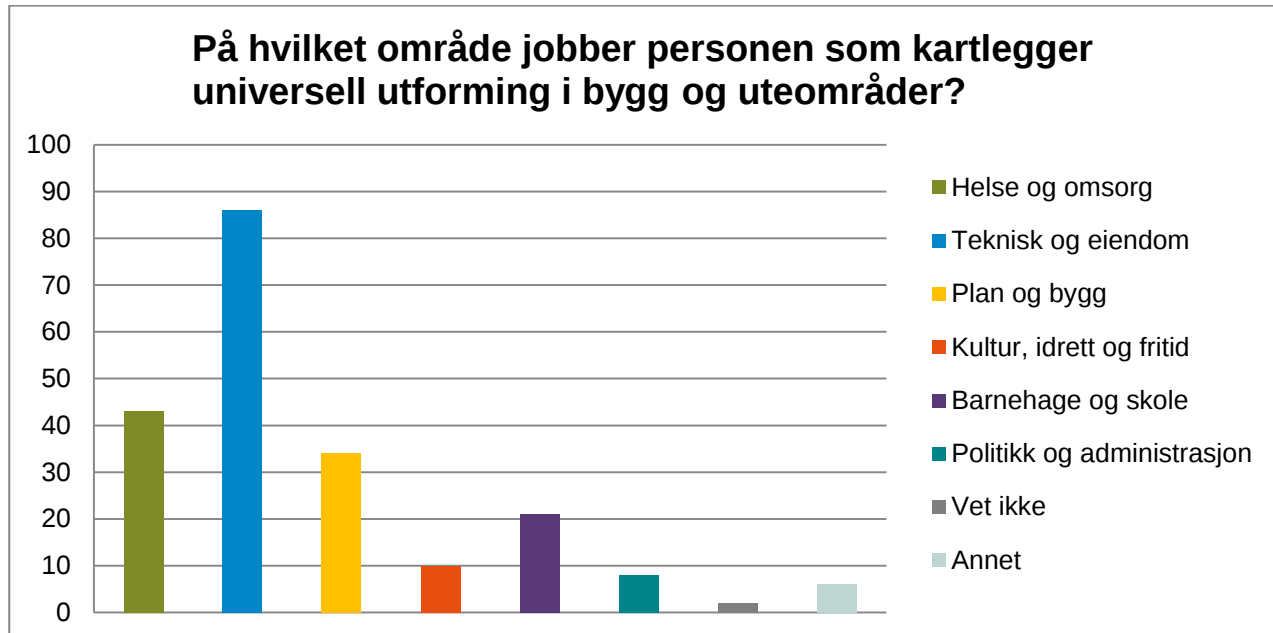
IK-bygg er et internkontrollsystem som synliggjør byggets tilstand. Verktøyet kan brukes til å kartlegge tilgjengelighet i bygg.

Tilgjengelighetskartlegging fra Kartverket - Verktøy for registrering av tilgjengelighet. Dette er en applikasjon/«app» som kan benyttes på et Android nettbrett. Verktøyet er derfor rimelig å skaffe seg, og enkelt å ta med seg ut i felten.

Bygg for alle - Inneholder en registreringsmodul som gir tilbud om funksjonalitet for registrering og analyse av en bygnings tilgjengelighet. Modulen brukes til registrering av bygningsdata for å kartlegge bygningens tilgjengelighet. Registreringsmodulen brukes av registratorer og andre ikke-kommersielle aktører. Modulen er gratis og er fri i bruk.

Tilgjengelighet.no er en database over tilgjengeligheten ved offentlige bygg, hoteller, serveringssteder, idrettsanlegg, kirker, friluftsområder, offentlig transport, m.fl. De har utviklet to registreringsskjema, det ene for Bygg og anlegg og det andre for Uteområder. Skjemaene benyttes til kartlegging av de fysiske forhold og er utarbeidet i samarbeid med bruker-organisasjonene.

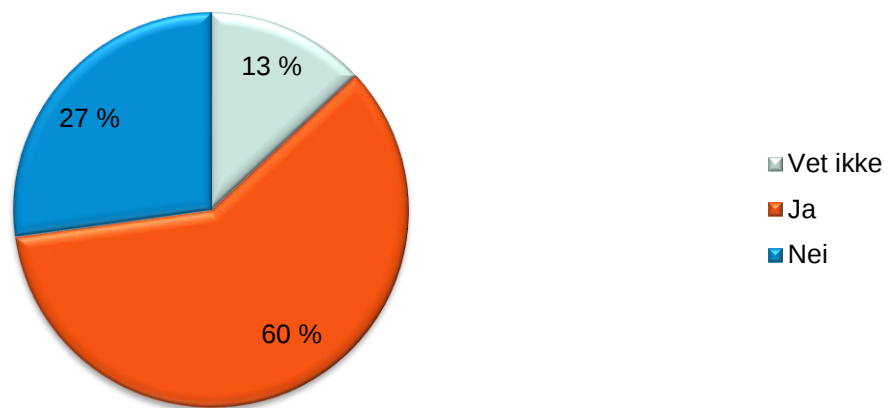
5.5 Kartleggingspraksis

På spørsmål om hvilket område de som utfører kartleggingen arbeider innenfor viser det seg at flertallet. 86 stk arbeider innenfor teknisk og eiendom. Det var 43 stk. som jobbet innenfor Helse og omsorg og 34 stk som arbeider med plan og bygg. 21 stk jobbet med barnehage eller skole og 10 stk jobbet med kultur, idrett og fritid. Det var 8 stk som arbeidet innenfor politikk og

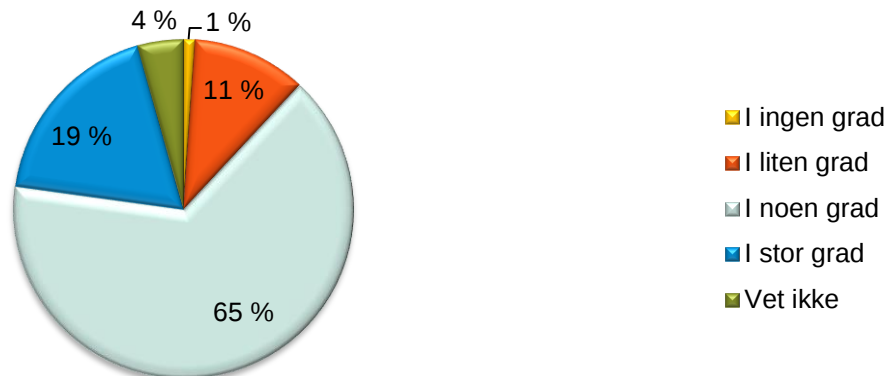
administrasjon. Resultatene stemmer overens med den oppfatning vi får i samhandling med kommunene. Det fremstår for oss som at de fleste som utfører kartleggingen av bygg og uteområder i kommunen arbeidet med forvaltning av kommunens bygg i teknisk avdeling/ eiendomsdrift el. Det kan virke hensiktsmessig å bruke ressurser som allerede har god erfaring med kommunens bygg gjennom driftsoppgaver til kartlegging.

Har dere brukerrepresentanter med i kartleggingen?

Vi undersøkte om kommunene hadde brukerrepresentanter med i kartleggingen, dvs. hvor stor grad av medvirkning det er i kartleggingen. Hele 60 prosent svarte at brukerrepresentanter er involvert i kartleggingen. Det var 27 prosent som svarte at det ikke var med brukerrepresentanter, mens 13 prosent ikke visste om brukerrepresentanter var med. En prosentandel på 60 for involvering av brukerrepresentanter må sies å være bra, dette viser at kommunene i stor grad involverer brukerrepresentanter, også i kartleggingsarbeid. Dette kan være svært relevant fordi brukere kan gi gode innspill til å vurdere om bygninger og uteområder er universelt utformet under kartlegginger.

I hvilken grad har din kommune gjennomført tiltak for å bedre tilgjengeligheten i deres bygg og uteområder?

Vi ønsket også å finne ut hva som skjer etter kartleggingen. Dette er svært sentralt. Bruker kommunene kartleggingen til faktisk å gjennomføre tiltak for å utbedre kommunens bygninger. Vi stilte derfor spørsmålet i hvilken grad har din kommune gjennomført tiltak for å bedre tilgjengeligheten i deres bygninger.

Her svarer de fleste i noen grad, hele 65 prosent, 18 prosent svarer i stor grad, mens 11 prosent svarer i liten grad. Her er det nok avgjørende hvor mye ressurser kommunene har avsatt i budsjett til oppgradering av eksisterende bygg. Kartleggingen kan imidlertid bidra til en prioritering av bruk av midlene, som i mange tilfeller kan være begrensede i en trang kommuneøkonomi.

6 Oppsummering

Undersøkelsen viser at nesten alle kommunene har universell utforming på dagsordenen og jobber med det, men at de arbeider i ulik grad og på ulik måte.

Når det gjelder kartlegging viser undersøkelsen at så å si alle kommuner gjør en form for kartlegging. Imidlertid er det ulik grad av kartlegging, og kartleggingen gjennomføres med ulike verktøy. Dette gjør det vanskelig å sammenligne hvor langt kommunene er kommet når det gjelder universell utforming på samfunnsnivå.

Det er et sentralt spørsmål hva kommunene gjør etter kartleggingen. Undersøkelsen viser at kartlegging i noen grad fører til konkrete tiltak for å gjøre bygninger og uteområder mer tilgjengelige, men det er ikke mange av kommunene som svarer at dette skjer i stor grad. Ideelt sett skulle vi ønske at det var flere kommuner som prioriterte oppgradering av sine bygg og uteområder. At kommunene ikke har kommet helt i mål med dette kan ha ulike forklaringer. Vi har i denne undersøkelsen blant annet sett på kompetanse, kartlegging, planlegging, samarbeid og organisering. Dette er viktige faktorer. Kommuneøkonomi og prioritering er trolig også en svært viktig faktor. Andre faktorer som kommunistørrelse og geografi kan også spille inn.

Kommunene arbeider med universell utforming, men med ulike styrke og fart, og på ulike måter. Retningen er i hovedsak positiv.